

Katarina (Ulfsdotter) av Vadstena tillskriver ärkebiskop Birger (Gregersson) i Uppsala och meddelar att den första framställningen angående kanonisationen av (Birgitta Birgersdotter), Katarinas framlidna mor, ägt rum dagen efter Kristi lekamens fest (29/5 1377) i offentliga konsistoriet i palatset invid kyrkan Santa Maria Maggiore i Rom, där påven (Gregorius XI) då residerade, i närvaro av kardinaler och furstar, greven och nu senatorn i Rom herr Gomez (de Albornoz), greven av Nola (Niccolò Orsini), greven av Fondi (Onorato Caetani), och herr Latino Orsini. Var och en av dessa furstar berättade om ett mirakel som skett då utfärdarens mor var i livet och påven log och förundrades mycket över miraklen. Framställningen gjordes av en framstående magister i teologi, magister Johannes de Hispania, och några dagar dessförinnan hade påven informerat denne magister om hur framställningen skulle gå till. Påven lade noga märke till allt som denne magister berättade om (Birgittas) liv och mirakler, och kardinalerna och flera andra prelater och välborna personer, som då var närvarande, förundrades över vad de fick höra om hennes heliga liv och mirakler. För närvarande arbetar Katarina för klostrets (i Vadstena) övriga ärenden, för supplikerna rörande privilegierna och för den andra framställningen (om kanonisationen), vilken hon hoppas ska ske i Anagni innan påven beger sig till Rom. Kardinalerna uppges vara mycket välvilligt inställda till henne, i synnerhet kardinalerna av Poitiers och Aigrefeuille, vilka är hennes särskilda välgörare. Katarina uppmanar ärkebiskopen att tillskriva dessa två kardinaler och tacka för deras välvilliga bistånd. Hon påpekar dessutom att ju oftare man skriver till påven och kardinalerna, desto mer kommer de att bemöda sig att befordra hennes ärenden. Vidare meddelar Katarina att hon, så gott hon kunnat, har arbetat för den valde Växjöbiskopens (Henrik Gödekessons) befordran. Kardinalen av Poitiers tänkte befordra abboten i Alvastra (kloster) eftersom denne var närvarande, men Katarina gjorde motstånd så mycket hon kunde. Hon hade påpekat hur riskfyllt det vore att till förmån för inkräntande utlänningar avvisa de biskopar som blivit valda av domkapiteln och att tillsätta dem som endast genom furstars brev blivit föreslagna till ett ämbete. Då kardinalen frågade Katarina vem av de båda hon innerst inne ansåg mest lämpad, berättade hon vad hon hört om franciskanbroderns (Henrik Gödekessons) goda rykte, hur han hade byggt upp metropolitankyrkan och hur lärd han är. På detta svarade kardinalen att han väl förstod Katarinas önskan att franciskanbrodern skulle bli befordrad och att han ansåg att så skulle ske mot bakgrund av hennes vittnesbörd. Utfärdaren meddelar vidare att herr Henrik (Karlsson) på ärkebiskopens uppdrag arbetat mycket enträget i samma ärende och att Växjöbiskopen står i skuld till honom för hans hårda arbete. Henrik (Karlsson) hade nämligen lämnat sina studier och förbrukat sina pengar, och därför tänker han nu återvända till hemlandet. Katarina rekommenderar honom till brevmottagaren och påminner om att Henrik tillhört fru (Birgittas) hushåll, vilket han fortfarande gör, och utfärdaren nämner att han ödmjukt tjänade hennes mor medan hon levde. Utfärdaren anbefaller slutligen klostret (i Vadstena) och alla dess ärenden hos ärkebiskopen.

Orig. [A] på papper (28,1 x 20,5 cm, 26 rader), Sv. Riksarkivet.
SDHK nr 11073.

Avskrift [B] i Vadstena klostrets stora kopiebok, hs A 20, fol. 77v–78r, Sv. Riksarkivet.

Tryckt: S. Ekwall, *Vår äldsta Birgittavita* (1965), s. 126–127.

Regest: RPPRH nr 28 (med dateringen 1376 29/7).

Om Katarina Ulfsdotters vistelse i Italien vid den aktuella tiden se SBL XXI, s. 4–5; A. Fröjmark, *Mirakler och helgonkult* (1992), s. 50; B. Morris, *St Birgitta of Sweden* (1999), s. 145 f.

Angående greve Gomez de Albornoz se I. Collijn, *Birgittinska gestalter* (1929), s. 42–57; om Niccolò Orsini, greve av Nola, se Morris, a.a., s. 99–100, 102, not 36. Angående riddaren Latino Orsini se B. Bergh, *Heliga Birgitta. Åttabarnsmor och profet* (2002), s. 212 och 232; om Onorato Caetani, greve av Fondi, se I. Collijn, ed., *Acta et processus canonizacionis beate Birgittae* (1924–1931), s. 673.

Om kardinalen av Poitiers, Guido de Malasico (Guy de Malessot) samt om kardinalen av Aigrefeuille, Guilelmus de Agrifolio (Guillaume d'Aigrefeuille), se Y. Brilioth, *Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414* (1925), s. 84, not 2–3. Dessa två kardinaler samt bland andra magister Johannes de Hispania, som även omtalas i brevet, tillhörde den kommitté av kardinaler och teologer som 1377 utsågs att undersöka Birgittas regel och uppenbarelser. Om detta se T. Höjer, *Studier i Vadstena klostrets och birgittinordens historia* (1905), s. 66, not 1.

Angående franciskanbrodern Henrik Gödekessons befordran till biskopsstolen i Växjö, se Växjö stifts herdaminne VIII, utg. av G. Virdestam (1934), s. 173 f. Om Henriks verksamhet som syssloman vid Uppsala domkapitel samt om Uppsala domkyrkas jordebok 1376, till vilken han anses vara upphovsman, se F. Dovring, *Attungen och marklandet* (1947), s. 40 f. och G. Dahlbäck, *Uppsala domkyrkas godsinnehav* (1977), s. 10–11 med not 26. Jämför även brev 1375 9/8 (DS nr 8832).

Om Henrik Karlsson, som från 1370 var kanik i Uppsala och vilken 1383 skulle komma att efterträda Birger Gregersson som ärkebiskop i Uppsala, se brev 1370 15/8 (DS nr 8172) och Brilioth, a.a., s. 136 f. Jämför även Birger Gregerssons brev (1377) 6/11 (DS nr 9620), där denne nämner att Henrik Karlsson nyligen anlänt till Sverige med föreliggande brev.

Det kan ej med säkerhet avgöras vem den Alvastra-abbot är, vilken nämns som Henrik Gödekessons konkurrent om biskopsstolen i Växjö. År 1376 omtalas en abbot Johannes, se brev 1376 12/6 (DS nr 9260) och E. Ortved, Cistercieordenen og dens klostre i Norden 2 (1933), s. 106. Nästa Alvastra-abbot vi känner till är Matts Knopp, vilken omnämns i januari 1379. Se Ortved, a.st.

Om brevet se Höjer, a.a., s. 107–108 med not 1; Brilioth, a.a., s. 83 f.; T. Nyberg, Birgittinsk festgåva (1991), s. 412; C. Gejrot i Medeltidens mångfald (2008), s. 104–105.

Brevet saknar årsangivelse men kan med säkerhet föras till 1377. Den 17 januari detta år kom påven Gregorius XI till Rom och avslutade därmed påvornas närmare 70 år långa vistelse i Avignon. Det är känt att påven under samma år uppehöll sig i Anagni från slutet av maj till den 5 november. Se Höjer, a.a., s. 108, not 1; Brilioth, a.a., s. 84, not 1; W. Ullmann, A Short History of the Papacy in the Middle Ages (2. uppl. 1983), s. 292. Påvens utnämning av Henrik Gödekessons till biskop i Växjö skedde 11 mars 1377 (DS nr 9444 a), vilket också talar för att föreliggande brev är utfärdat detta år.

Pater^a · reuerendissime · et · domine · humilima^b · in · Domino recommendacione premissa · Vestre reuerencie pro minima · caritate michi facta · regraci^[ari]^c non · sufficio et multo minus pro tot et tantis curialitatibus et beneficiis · vestris michi pluries ostensis · pro quibus centuplum accipietis · ab jpsso summo refusore¹ · et · omnium bonorum · largitore · qui · ulla · beneficia · non pertransit · / sine · gratuita · recompensa · Pater mj! Noueritis, quod in crastino Corporis Christi fuit facta prima · propositio canonizacionis^d · domine · et · matris · mee carissime · sancte memorie · jn palacio et consistorio · publico Rome prope ecclesiam Sancte Marie Maioris / vbi · papa tunc residebat · presentibus cardinalibus et nobilibus principibus / · domino Gomecio · comite, nunc · senatore · Romanorum · comite Nolano, comite Fundorum et domino Latino · de / Vrsinis · et · quilibet illorum principum retulit^e · suum miraculum jn · vita · beate matris · mee sibi · factum · Ex quibus miraculis papa subridens · et plurimum mirabatur. Et hec propositio · facta erat · per quendam · magnum magistrum in theologia · magistrum Johannem de Yspania^f · Et papa · aliquibus diebus ante diem propositio^g · jllum · magistrum personaliter de modo · propositio^g · informauit · Et papa de omnibus · que de uita · et de miraculis proponebantur · per^h predictum magistrum · attente · et · valdeⁱ · diligenter aduertebat · Et · cardinales · et quamplurimi · alij prelati · et nobiles tunc astantes · mirabantur super hiis, que de vita · eius · sancta · et · de miraculis audierunt. Modo, domine mj, laboro pro aliis · negociis monasterij et supplicacionibus priuilegiorum et pro propositio^g · / quam spero · per Dei · gratiam · hic in Angnania · fieri · antequam papa · veniat Romam. Et dominj · cardinales · sunt michi multum fauorabiles · sed domini · cardinales · Pictauensis · et de Agrifolio sunt promotores mei · speciales · Et, domine mi · si · placeret vobis istis duobus cardinalibus scribere et regraciari · pro fauorabili assistencia · quam exhibent · in negociis meis · cum aliquibus alijs uerbis · supplicatoriis, prout · paternitati vestre · placet · reciperent · pro grato et ad negocia · mea multum adiuuaret · Quanto frequencius · pape et cardinalibus · scribitur, tanto magis erunt solliciti · circa · negocia · mea promouenda · Noueritis, quod ad promocionem · electi · Vexionensis^j feci · prout · potui · et · intendebat · dominus cardinalis Pictauensis abbatem de Aluastrom propter presenciam · suam · promouisse · sed · ego · resistebam · quantum · potuj · Et allegauj · quam peric^[u]losum^k esset in partibus nostris / propter extraneos intrudendos · / eicere^l · electos · per capitula et · admittere presentatos · solummodo · per litteras principum · Et quesui in consciencia mea quis illorum · videretur · apcior. Retuli · quantum · audiuj · de bona · fama · illius fratris minoris et qualiter construxerat^m ecclesiam metropolitanam et quante litterature est · Respondit · cardinalis · ”Bene · audio · quod placet · tibi · quod iste minor · promoteatur etⁿ hoc propter testimonium tuum bene fiat” · Et dominus Henricus · juxta · mandatum vestrum · satis sollicite · laborabat · jn · negocio · illo · et obligatur sibi · dominus Vexionensis^o pro tanto labore · / quia · dimisit · studium · suum · et pecuniam · propriam · consumpsit · et jdeo cogitur redire · nunc ad · partes. Et ad instancias meas, domine mj, habeatis eum specialiter recommendatum / quia · erat · de familia · domine mee / sicut · adhuc est · / et tempore, quo uixit, in quibus potuit · eidem · matri mee sancte memorie humiliter seruiebat · Monaster-

ium nostrum · et omnia, que monasterium tangunt / vestre reuerencie recommendo · Jn
Christo uigeat · et valeat · vestra paternitas reuerenda · Scriptum in Agnania^p die sancti Olauj :
per Katerinam · de Watzstenom :

På baksidan: Venerabili jn *Christo* patri *Birgero*^a miseracione diuina archiepiscop[o]^r
Vpsalensi in regno · Suecie · cum reue[renci]a^s presentetur :
^tLittere domine *Katerine* de *Wadzstenum* /^t

Spår av sigill av rött vax kan skönjas på baksidan.

^aLittera *beate Katerine* filie *beate Birgitte* i marginalen *B*. ^b*D.v.s.* humillima. ^c*Så* *B*; *regraci* *A*. ^d*prima*
propositio pro canonizacione beate Birgitte facta i marginalen B. ^e*retu lit utan avstavningsstecken vid radskifte A*.
^f*Hyspania B*; *dominus Johannes de Hyspania i marginalen B*. ^g*Härefter illum magistrum överstruket p.g.a.*
upprepning A. ^h*Skrivet med två överflödiga streck genom öglan i bokstaven p A*. ⁱ*Saknas B*. ^j*Wexionensis B*. ^k*Så B*;
periclosum A. ^l*Rättat från överstruket eiciere B*. ^m*construxerant B*. ⁿ*ad B*. ^o*Wexionensis B*. ^p*Angnania B*.
^q*Högra delen av bokstaven B oläslig*. ^r*Slutet av ordet oläsligt*. ^s*Slutet av ordet delvis oläsligt*. ^{t-t}*Med annan hand*.

¹*För ordet med betydelsen 'belönare' se GMLS: refusor 2 (med hänvisning till detta brev); Lexicon latinitatis*
Nederlandicae medii aevi, vol. VII (2002), s.v. refusor.